

тривали від кількох днів – до тижня і більше) організовувались ярмарки, які приносили значні доходи від усіляких зборів з продаж, з покупок і торгівельних угод.

Таким чином, можемо підсумувати, всі ці відмінні риси давньогрецької економіки та ринку з'явилися не випадково. Особливості економіки та ринкових відносин впливали з наявності античної форми власності та рабоволодіння, що дозволяло виробляти в окремих господарствах продуктів більше за власні потреби і спрямувати їх на ринок. Обмеженість родючої землі для землеробства, та як наслідок – нестача зерна, і поряд з цим, вигідне географічне розташування багатьох грецьких полісів сприяли активному розвитку торгівлі з негрецьким світом. Концентрація господарського життя в містах полісах сприяла глибокому розподілу праці і на цій основі розвитку ремесел, торгівлі, послуг. Значна диференціація обмінних операцій та розгалуженість виробництва призвели до відокремлення різних видів діяльності – лихварство, оптова торгівля, розмін грошей та інше.

Отже аналіз найважливіших засад давньогрецького господарювання свідчить про розвиток ринкових відносин. Все ж давньогрецьку економіку не можна назвати економікою ринкового типу, тому що значне місце в ній все ж займало натуральне господарство. Крім того, сильні державницькі засади спонукали людей діяти спираючись не тільки на економічні інтереси, як в економіках ринкових, а керуватись, також, інтересами громади, міста, – це обмежувало розвиток ринку.

УДК 338.5

## ***ПРО НАПРЯМОК МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ВИВЧЕННІ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ***

**С.А.ЧЕХОВ – м.н.с., Кримська державна с.-г. дослідна станція**

Ринок сільськогосподарської продукції – одна з найскладніших ринкових систем.

Складність вирішення задачі однакового забезпечення населення продуктами харчування визначається його життям покупною спроможністю, зростом цін, недостатню кількістю якісної сировини.

Низький рівень виробництва продуктивних товарів визначається слабким фінансовим станом основної маси сільськогосподарських і переробних підприємств, відсталою матеріально-технічною базою.

Забезпечити населення сільськогосподарською продукцією дозволить створення економічних умов для ефективної діяльності підприємств агропромислового комплексу з різними формами власності і

господарювання. Цьому буде сприяти надання колективам волі в їх господарській діяльності, дозволить мобілізувати потенціал трудової активності робітників на реалізацію конкретних заходів в продовольчому забезпеченні, в тому числі по повному задоволенню запитів населення найперше за рахунок збільшення об'єму виробництва.

Резервом покращення забезпеченості являється значне зменшення збитків на всіх етапах пропонування до споживачів, підвищення якості продуктів харчування. Для цього потрібно створення сучасної і ефективної виробничо-технічної бази сільського господарства.

Рішення цих задач обумовлюється потребою підприємств в нових технологіях агропромислового виробництва, а також зв'язаних з їх впровадженням наукових міроприємств по удосконаленню організації, підвищенню ефективності переробки та товарообігу, зберігання вищого врожаю.

Актуальність прискорення створення матеріальних і організаційно-економічних умов реалізації даних споживання визначається необхідністю покращення фінансового стану підприємств, підвищення заробітної плати робітників.

Проте створення нових, більш ефективних організаційних умов потребує необхідних інвестицій, сучасних технологій, кадрового забезпечення і часу. При переході до ринкової економіки не були створені навіть елементарні економічні і технічні передумови для формування конкурентоспроможних і більш продуктивних нових сільськогосподарських виробників. Саме тут – одна з причин різкого спаду валового і товарного виробництва сільськогосподарської продукції.

Збільшився ціновий диспаритет і катастрофічне впав прибуток аграрних товаровиробників. Зруйнована і розбазарена значна частина основних фондів, знизилась рентабельність. Загальний рівень продуктивності праці і платоспроможності аграрних товаровиробників всіх форм власності внаслідок небувалого загострення цінових диспропорцій і параліча національної промисловості, яка працює на сільське господарство, різко знизився і продовжує падати. Прибутковість і інвестиційні можливості більшості господарств зведені до нуля. Неможливість технологічного оновлення аграрного сектора позбавили реальний ринок збуту промисловості по виробництву засобів виробництва. Тому потрібно неординарні соціально-економічні рішення з боку держави, проведення активної аграрно-продуктової політики. Розраховувати на помітну інвестиційну допомогу іззовні нема вагомої основи. Необхідно розраховувати на власні ресурсні можливості.

Ситуація істотно посилюється різким спадом ємності внутрішнього продуктового ринку і нерозвинутою його інфраструктурою. Необхідно моделювати і створювати якісно нові структури на основі доб-

ровільного вибору самих господарств по оціночному критерію реального приросту їх ефективності і конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках. Кожне господарство, незалежно від форми власності і господарювання, повинно функціонувати самостійно в ринковому оточенні, добиваючись повного відшкодування своїх витрат і одержання найбільших прибутків на відтворення і господарське оновлення, використовуючи новітні науково-технологічні досягнення. Без цього не може бути надійної конкурентоспроможності.

Агропромисловий комплекс та продуктовий ринок в Україні не були високорозвинутими і економічно стабільними на протязі багатьох років до здійснення ринкових реформ, навіть в умовах, коли рівень виробництва сільськогосподарської продукції був набагато вищий, ніж тепер. Значна частина продукції втрачалась, так і не дійшовши до споживача. Асортимент продуктів харчування і їх структура не відповідали медично обґрунтованим нормам споживання. Продуктовий ринок залишався переважно дефіцитним, особливо це стосувалося високоякісних тваринницьких продуктів, овочів, фруктів та ягід.

Зараз в результаті різкого спаду і подорожчання аграрного товаровиробництва відповідно знизився рівень, погіршилась структура і якість харчування українського населення. Якщо додати до цього ще такі негативні наслідки падіння покупної спроможності основної маси (більш 80%) населення то стає зрозуміло чого загострюється проблема продуктової безпеки.

За минувши п'ять років рівень споживання цінних продуктів харчування знизився в таких об'ємах: м'яса і м'ясопродуктів – на 45%, молока і продуктів його переробки – на 34%, а риби і рибопродуктів – на 80% , рослинного масла – на 25%, фруктів і ягід – на 25%. Деяко скоротилось навіть споживання картоплі, овочів і баштанних, а також хліба і хлібопродуктів, які являються зараз основними компонентами раціону харчування переважної більшості наших людей.

Особливе занепокоєння викликає падіння товарності сільського господарства, скорочення промислової переробки його продукції, що дестабілізує ситуацію на внутрішньому ринку.

Ринок все більш перетворюється на неорганізовану базарну і дрібнокіоскову торгівлю, де відсутні елементарні умови - холодильне і вагове господарство, культура обслуговування покупців, санітарний контроль. А все це особливо необхідне в системі купівлі-продажу продуктів харчування в оптовому і роздрібному товарообігу.

До того ж продовжують розвиватись бартерні операції, які не мають нічого спільного з справжнім ринком.

Аграрні біржі, на жаль, створюються не по принципу вигідному для селян. Користуючись відсутністю цивілізованого ринку і стиму-

люючих правових норм, своєчасних розрахунків державних заказників за продану їм продукцію, відсутністю інформації кон'юнктури аграрних ринків, деякі фірми, в тому числі і іноземні, під виглядом вільного підприємства широко скуповують сільськогосподарську продукцію за безцінок, вивозять її за кордон і продають вдвоє-втричі дорожче, навчаючи при цьому значний капітал. Послідовний захват іноземними конкурентами нашого внутрішнього продуктового ринку, особливо низької якості дешевим товаром, лише ускладнюють ситуацію, підриваючи національне товаровиробництво.

Український сільськогосподарський виробничник часто не може протипоставити конкурентоспроможній імпортній продукції, в більшості із-за неможливості якісної її переробки, нестачі грошових ресурсів.

В умовах вільного ринкового ціноутворення держава вимушена регулювати рівень прибутків аграрних товаровиробників, активізувати прохідю негативним явищам монополізму, обмежувати ріст цін на матеріально-технічні ресурси. Без цього успішний розвиток сільського господарства з підвищеною мірою ризику і невизначеністю, переробної промисловості і інфраструктури АПК неможливо. Необхідно змінити відношення до аграрної сфери: ввести більш чітку і тверду систему мікроекологічного регулювання і управління, а також систему мікроекономічного управління (менеджменту) і маркетингу в любых формах господарювання. Необхідно максимально ефективно використовувати уже накопичений основний капітал. Необхідно ввести більш жорсткий механізм державного і ринкового регулювання. Зокрема, на законних підставах посилити контроль за процесом грошового обороту, платіжної дисципліни, підтримкою пріоритетних сфер через ціновий, кредитний і бюджетний механізм.

На період стабілізації необхідна система державної підтримки с.г., його виробничої і соціальної інфраструктури. По досвіту економічно розвинутих країн з ринкового економікою, необхідно ввести цінову підтримку прибутків сільських товаровиробників, усунувши руйнівні цінові диспропорції в товарообміні між промисловістю і сільським господарством, між містом і селом. Національна промисловість повинна працювати на вітчизняних товаровиробників, випускаючи конкурентоспроможну техніку для землеробства і тваринництва. В цьому на пряму необхідно розвиток інфраструктури досить специфічного і наукоємного продуктового ринку. Держава повинна вести політику захисту внутрішнього ринку від зовнішньої експансії, яка паралізує національне товаровиробництво. Державний пріоритет агропродуктової сфери необхідно затвердити законодавчим шляхом.

Якраз продуктова сфера з досить швидким оборотом капіталу і поточних виробничих витрат має великі шанси на успіх. Вона явля-

ється досить надійним джерелом бюджетних і господарчих грошових доходів, внутрішніх інвестиційних нагромаджень, а також цікавим об'єктом для інвесторів. Є рація направляти саме в цю сферу навіть мінімальні інвестиційні ресурси і технології. Вони оправдаються швидко-протягом одного-двох років в залежності від масштабу виробництва, об'єму і строків вкладень, технологій, платоспроможного ринкового попиту. В свою чергу, інвестиції повинні спонукати керівництво підприємств до проведення змін в організації виробництва, стимуляції його результатів, пошуку резервів більш ефективного використання техніки, других засобів виробництва. Для цього необхідно дослідження по оптимізації, конфігурації, виробництва, схем матеріальних потоків, мінімізації чисельності робітників.

Важливо виявити всі індивідуальні потреби споживачів, виявити попит з послідуною регламентацією видів і особливостями продукції яка випускається, її об'єм, строк виходу на ринок, необхідні для цього матеріально-технічні засоби.

Визначається вміст технологічних процесів, необхідна технологічна потужність.

При цьому в розрахунок включається чисельність індивідуальних споживачів, строки одержання необхідної продукції (або доступної по ціні, або по других признаках).

Значну повсякденну, перспективну потужність, можна визначити від обладнання, техніку, її продуктивність, фінансові витрати.

Взагалі необхідно в підсумку при досягненні запланованого технічного перетворення виробництва повинна рости так звана совокупна "факторна" продуктивність, яка характеризує результативність витрат живої і суспільної праці. Цей показник ефективності виробництва, іменно його приріст повинний забезпечити ріст доходу підприємства, наряду з її ростом за рахунок збуту продукції в вигідних об'ємах з урахуванням запитів на неї. Серйозно можна розраховувати на успішне перетворення агропромислових структур в конкурентоздібні, при умові створення міцного економічного і науково-технічного фундаменту аграрних реформ.